

Pismo Alenke Puhar upravnemu odboru Pen:

Konec februarja nas je spektakularno dogajanje ob izključevanju Janeza Janše - s čela vlade, iz centra Pen, pa tudi kar iz srenje spodobnih ljudi, primoralo k razmisleku o marsičem. Člane Pen predvsem o časti, o elementih častnega ter sramotnega ravnanja, pa tudi o kazni, ki sledi prestopku.

Ne vem dobro, kaj vse je častno razsodišče Janezu Janši štelo v zlo. Trudila sem se kaj zvedeti o tem, pa so objavljene vesti s podatki bolj skope, kontradiktorne, očitno ne prav fair in zanesljive. Trdijo to, pa tudi ono; vsekakor dajejo slutiti na silno jezo ljudstva. Torej bolj ugibam, kot vem, da gre za mešanico dokaj znanih, v četrt stoletja mnogokrat ponovljenih očitkov, mogoče začinjnih še z odgovornostjo za smrt sina...? Jasno pa je, da je bil kres veličasten - in še bistveno bolj učinkovit kot goreči križ nad Strunjanom, ali ne?

Zdaj pa nekaj misli o časti in o koristih članstva v Pen. Večina članov, kolikor lahko presodim, od članstva v Pen nima nobenih posebnih koristi. Izjema so tisti, ki so pripravljeni (ali se jim posreči) prevzeti kakšno vodstveno funkcijo; ti lahko navežejo vse mogoče stike, od katerih so nekateri prav zanimivi, iz tega se včasih izcimi kakšen nastop, prevod, objava, tudi nekaj sveta lahko vidijo. Vse to razširjenje obzorja bolj ali manj pošteno oddelajo. Kaj pa večina? Za večino je Pen povezan s častjo. Najprej je tu čast, izkazana s sprejemom, potem pa, v kakšnem skrajnem, zelo redkem primeru, osramotitev, ki jo prinese grožnja z izključitvijo ali izključitev. In s tem povezana simbolna teža je toliko večja, ker razen te časti člani nimajo ali ne uživajo nič kaj drugega. Kar po mojem pomeni, da gre s to »dragotino« ravnati nadpovprečno previdno.

O tem nekaj vem iz osebne izkušnje. Pred dobrimi desetimi leti sem se sama znašla v grdem in mučnem položaju. Eden od članov Pena se je pritožil nad vsebino nekega mojega spisa, ki je s stavkom ali dvema osvetlil tudi njegovega pokojnega, nekoč nadvse pomembnega očeta. Bil je zelo prizadet, izjavil je, da sem zagrešila tako grdo dejanje, da z mano ne more več sedeti za isto mizo in zahteval, da me obravnava častno razsodišče. V tistem času takega razsodišča ni bilo. Zbrala se je torej nadzorna komisija, obogatena s seniorji, prebrala je sporni tekst in nato izdala mnenje, ki je bilo nekakšen superslalom po nevarni, zaledeneli strmini slovenskih intelektualnih in moralnih dilem. Niso dali prav ne tožitelju ne toženki; meni se je zdelo, da niti ne razumejo dobro, za kaj gre ali pa se uspešno pretvarjajo v to smer. No, po premisleku me niso izključili. Privatno so mi dali vedeti, da naj malo bolj pazim, kaj pišem... V tistem času sem pogosto (pravzaprav, še pogosteje kot dotlej) slišala svarilni rek Nomina sunt odiosa!...

Za kaj točno je šlo, ne bom pojasnjevala, takole povprek pa: Za vprašanje življenja in smrti, za tiste hude prelomne dni, ki jim je bilo treba reči osvoboditev, nekateri pa so ji rekli »osvoboditev«; šlo je za »pospravljanje« ljudi v imenu »varovanja naroda«. In navedena so bila imena, celo ime visokega tovariša. Incident z mojim spisom se je zgodil par let pred nastopom lepo zveneče teze, da imamo Slovenci zločin brez zločincev, povezane z nekoliko osuplim ugibanjem, Le kako se nam je to moglo zgoditi?! - Sicer pa je bilo po konfliktu in sklepu modrih vse tiho. Nihče se ni, če smem pošepniti možnost, oglasil s kakšnim modrim izrekom o Platonu, ki je sicer naš prijatelj, zares, a resnica je - ali bi morala biti - še večja prijateljica... Živ krst ni rekel v zadregarsko tišino, da je Pen pač zavezan svobodi izražanja in bo zato zmeraj in povsod zagovarjal poštene in odkrite besede. Ne, vsem je bilo brez velikih sklepov jasno in so s svojim molkom tudi potrdili, da so pomembni tovariši pač pomembni tovariši, treba se je vendar vesti z dolžnim strahospoštovanjem, če hočemo sedeti za isto mizo... In temu naj se reče častno ravnanje!

Da ne bom predolga, se bom tu ustavila. K zadevi le še dva pojasnjevalna stavka. Opis tega incidenta naj spomni, mlajše pa seznanj z enim glavnih razlogov, zakaj sem se po desetih letih prizadevnega dela distancirala od Pena.

In drugi: Ob dogajanju zadnjih tednov in revolucionarnem kiču mnogih izjav, ki to spremljajo, se mi vsiljuje podoba Jana Husa na grmadi. In prizor s staro gospo, ki prinaša svoje poleno, ker se frdamani hlodi niso hoteli vžgati. Oprostite, prosim, vlogi starke s tem polenom se odpovedujem.

V Ljubljani, 5. marca 2013